

Примітка 1. Інформація про кредитну спілку

Кредитна спілка «Бойківщина» (далі – кредитна спілка) створена відповідно до Закону України «Про кредитні спілки». Під час виконання своїх функцій керується законодавчими актами України та нормативно-правовими актами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг).

Кредитна спілка - заснована і діє на підставі рішення установчих зборів її засновників від 17.10.1996 р.

Державна реєстрація кредитної спілки здійснена Виконавчим комітетом Дрогобицької міської Ради Львівської області 13.05.2004р. № запису 1414 120 0000 000396. (Свідоцтво серія АОО № 450265). Кредитна спілка є самостійним суб'єктом.

Кредитна спілка заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки, **а саме:**

- надає кредити своїм членам на умовах їх платності, строковості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі. Отримувати кредити від імені членів кредитної спілки можуть також фермерські господарства та приватні підприємства, які знаходяться у їх власності. Розмір кредиту, наданого одному члену кредитної спілки, не може перевищувати 20 відсотків від капіталу кредитної спілки;
- залучає на договірних умовах внески (вклади) своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і в безготівковій формі. Зобов'язання кредитної спілки перед одним своїм членом не можуть бути більше 10 відсотків від загальних зобов'язань кредитної спілки;

Членами кредитної спілки є громадяни, які належать до Всеукраїнської громадської організації «Бойківське етнологічне товариство».

Кредитна спілка є фінансовою установою, виключним видом діяльності якої є надання фінансових послуг, передбачених Законом України «Про кредитні спілки». Реєстрація фінансової установи здійснена Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України 13.05.2004 р. № ріш. 569 (реєстраційний № 14100263), про що видане Свідоцтво серії КС № 188.

Кредитна спілка здійснює діяльність, яка потребує отримання ліцензій відповідно до вимог чинного законодавства. Діючими ліцензіями на дату затвердження звітності є:

- ліцензія на залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення, на підставі розпорядження Нацкомфінпослуг від 26.01.2017 р. № 162 «Про актуалізацію інформації в державному реєстрі фінансових установ щодо діючих ліцензій деяких фінансових установ, у зв'язку зі зміною назви виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню» (початок дії з 07.06.2015 р., строк дії – безстрокова, дата переоформлення 26.01.2017 р.);
- ліцензія на надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, на підставі розпорядження Нацкомфінпослуг від 26.01.2017 р. № 163 «Про переоформлення деяким фінансовим установам діючих ліцензій, у зв'язку із звууженням виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню» (початок дії з 07.08.2012 р., строк дії – безстрокова, дата переоформлення 26.01.2017 р.).

Місцезнаходження, за яким знаходиться та здійснює діяльність виконавчий орган кредитної спілки, є адреса: 82100, Львівська обл., м.Дрогобич, площа Ринок, буд.15.

Кредитна спілка здійснює діяльність через відокремлені підрозділи, розташовані на території області. Кредитна спілка має 7 зареєстрованих відокремлених структурних підрозділів у вигляді відділень, які розташовані у Львівській та Закарпатській областях.

Органами управління кредитної спілки є загальні збори (*вищий орган управління*), спостережна рада, ревізійна комісія, кредитний комітет, правління. Виконавчим органом є правління кредитної спілки, яке здійснює управління поточною діяльністю кредитної спілки. Правління вирішує всі питання діяльності кредитної спілки, крім тих, що належать до компетенції загальних зборів, спостережної ради та кредитного комітету. Правління кредитної спілки очолює голова правління. Нагляд за діяльністю правління здійснює спостережна рада кредитної спілки, члени якої обираються загальними зборами членів кредитної спілки у відповідності до чинного законодавства.

Ця фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2017 року (включаючи порівняльні дані), з врахуванням зміни податкового статусу кредитної спілки після 02.02.2018 р.,

затверджена до випуску рішенням голови правління кредитної спілки 08.02.2018 р.

Примітка 2. Економічне середовище, в умовах якого кредитна спілка здійснює свою діяльність

Діяльність кредитних спілок в Україні відбувалась та відбувається в умовах політичних та економічних змін, в умовах фінансової нестабільності, недосконалості законодавства, зниження платоспроможності та довіри позичальників до фінансово-кредитних установ. Майбутній напрямок і наслідки вдосконалення їхнього функціонування на фінансовому ринку наразі невідомі.

Державне регулювання діяльності фінансових установ покладене на Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг). Нормативно-правова база, що покликана регулювати різні аспекти професійної діяльності на фінансовому ринку, є досить суперечливою та не повністю сформованою. Недосконале правове середовище і проблеми державного регулювання негативно впливають на діяльність кредитних спілок.

Крім того, зміни в податковому кодексі призвели до колізії норм права та невизначеності податкового статусу кредитної спілки як господарської одиниці, оскільки, відповідно до Закону України «Про кредитні спілки» та Статуту кредитної спілки, кредитна спілка вважається неприбутковою організацією з визначеним порядком ліквідації та розформування власного капіталу.

І, разом з тим, рішенням Державної фіскальної служби України, яке не відповідає вимогам Законів України та Податковому кодексу, кредитні спілки з 01.07.2017 р. виключено з числа неприбуткових організацій без паралельного внесення відповідних змін до інших нормативних актів.

Кредитна спілка в судовому порядку оскаржує це рішення, однак остаточний результат вирішення цього питання керівництву спілки наразі не відомий.

У зв'язку з вищенаведеним неможливо достовірно оцінити ефект впливу поточної економічної ситуації на фінансовий стан кредитної спілки. У результаті виникає невизначеність, яка може вплинути на майбутні операції та можливість збереження вартості його активів.

Хоча керівництво кредитної спілки, враховуючи достатній рівень капіталу спілки та її фінансовий стан, вважає, що вживає усі необхідні заходи для забезпечення стійкості діяльності кредитної спілки у даній ситуації, непередбачувані подальші погіршення у вищезазначених сферах можуть негативно вплинути на результати діяльності та фінансовий стан кредитної спілки, у спосіб, що не може бути визначений на даний момент.

Представлена фінансова звітність відображає поточну оцінку керівництва щодо можливого впливу умов здійснення діяльності в Україні на операції та фінансовий стан кредитної спілки. Майбутні умови здійснення діяльності можуть відрізнитися від оцінок керівництва.

Примітка 3. Основи подання фінансової звітності

На виконання вимог ст.12¹ Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансова звітність кредитної спілки станом на 31.12.2017 р., була складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ) та тлумачення до них, затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку уключаючи всі раніше прийняті діючі МСФЗ, які опубліковані на офіційному сайті Міністерства фінансів України.

Представлена фінансова звітність була підготовлена на основі припущення, що кредитна спілка є організацією, здатною продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Національною валютою України є гривня. Гривня є також валютою обліку кредитної спілки і валютою подання цієї фінансової звітності. Усі фінансові дані подані у гривнях, округлених до тисяч.

Примітка 4. Принципи облікових політик

Фінансова звітність була підготовлена на основі облікових політик та облікових оцінок, чинних станом на 31 грудня 2017 року, як описано нижче. Вони використовувались в усіх періодах, що представлені у фінансовій звітності.

Огляд стандартів, поправок та інтерпретацій МСФЗ, які випущені але ще не є чинними, і тих які не були прийняті раніше кредитною спілкою представлено у примітці 5.

Основами оцінки, що застосовувалися під час складання фінансової звітності, є

собівартість, справедлива вартість, амортизована собівартість.

1. Фінансові інструменти. Основні методи оцінок

Визнання, первісна оцінка та припинення визнання

Кредитна спілка визнає фінансовий актив або фінансове зобов'язання у звіті про фінансовий стан тоді і лише тоді, коли вона стає стороною договірних домовленостей щодо цього інструмента.

Операції з фінансовими інструментами визнаються в звіті про фінансовий стан на дату розрахунку, тобто на дату його надання (отримання) і первісно оцінюються за справедливою вартістю, скоригованою на *витрати на проведення операції*, за винятком тих, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, які первісно оцінюються за справедливою вартістю.

Справедливою вартістю фінансового інструменту під час первісного визнання є ціна операції (тобто вартість наданих або отриманих коштів) скоргована на витрати на проведення операції, за винятком тих, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, які первісно оцінюються за справедливою вартістю.

Витрати на проведення операції - це додаткові витрати, на придбання, випуск або вибуття фінансового активу чи зобов'язання і які не були б отримані (сплачені), якби операція не відбулася. Витрати на проведення операції, наприклад, включають виплати та комісійні, сплачені за надання (отримання) фінансового інструменту, витрати на реєстрацію та оцінку заставного майна, а також податки та збори, що стягуються при перереєстрації права власності і т.ін.

Витрати на проведення операції не включають премій або дисконтів за борговими інструментами, витрат на фінансування, внутрішніх адміністративних витрат чи витрат на зберігання.

Прибуток або збиток при первісному визнанні виникає лише тоді, коли є різниця між справедливою вартістю та ціною операції (угоди), підтвердженням якої можуть бути інші поточні угоди з тим самим фінансовим інструментом, що спостерігаються на ринку, або метод оцінки, який у якості базових даних використовує лише дані з відкритих ринків.

За відсутності активного ринку основою для визначення поточної справедливої вартості є дані про останні договори, здійснені між непов'язаними сторонами. Суми, що отримані під час проведення примусових операцій (вимушений розпродаж майна в рахунок погашення боргів, під час ліквідації тощо), не є справедливою вартістю.

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як дисконтування грошових потоків та аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування.

Якщо вплив дисконтування майбутніх грошових потоків, що очікується отримати від таких фінансових інструментів, є несуттєвим справедлива вартість визначається в сумі собівартість операції при визнанні фінансового інструменту.

Застосування методик оцінки може потребувати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій фінансовій звітності інформація розкривається в тих випадках, за яких заміна такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни сум прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Подальша оцінка фінансових активів та фінансових зобов'язань описана нижче.

Кредитна спілка **припиняє визнання фінансових активів**, коли (а) активи погашені або права на отримання грошових потоків від активів інакше втратили свою чинність або (б) Кредитна спілка припинила здійснювати контроль над активом.

Кредитна спілка може **припинити визнавати** (списати з балансу) **фінансове зобов'язання** тільки після його погашення, тобто коли зобов'язання буде виплачено, анульовано або припинено з закінченням терміну його дії, або при звільненні позичальника від зобов'язань кредитором або за законом.

Подальша оцінка фінансових активів

В залежності від моделі, використовуваної кредитною спілкою для управління фінансовими активами, та від характеристик фінансового активу, пов'язаних з передбаченими договором потоками грошових коштів, фінансовий актив оцінюється :

- за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної ставки відсотка (отримання в зазначені терміни потоків грошових коштів, які є виключно платежами основного боргу та відсотків на непогашену суму основного боргу); або

– за справедливою вартістю.

Амортизована вартість – це вартість при початковому визнанні фінансового інструмента мінус погашення основної суми боргу плюс нараховані проценти, а для фінансових активів – мінус будь-яке зменшення вартості щодо понесених збитків від знецінення. Нараховані проценти включають амортизацію відстрочених витрат за угодою при початковому визнанні та будь-яких премій або дисконту від суми погашення із використанням методу ефективної процентної ставки. Нараховані процентні доходи та нараховані процентні витрати, в тому числі амортизований дисконт або премія (у тому числі комісії, які переносяться на наступні періоди при первісному визнанні, якщо такі є), не відображаються окремо, а включаються до балансової вартості відповідних статей у звіті про фінансовий стан.

Метод ефективної процентної ставки – це метод розподілу процентних доходів або процентних витрат протягом відповідного періоду з метою отримання постійної процентної ставки (ефективної процентної ставки) від балансової вартості інструмента.

Ефективна процентна ставка – це процентна ставка, за якою розрахункові майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх кредитних збитків) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструмента або, у відповідних випадках, протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового інструмента. Розрахунок поточної вартості включає всі гонорари та комісійні виплати, сплачені або отримані сторонами договору, що є невід'ємною частиною ефективної процентної ставки.

Знецінення фінансових активів, що обліковуються за амортизованою вартістю.

Витрати від знецінення визнаються в складі фінансових результатів у звіті про сукупний дохід в міру їх виникнення внаслідок однієї або декількох подій (збиткових подій), що відбулися після первісного визнання фінансового активу, і якщо ця подія (або події) впливає (впливають) на розрахункові майбутні грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, які можуть бути оцінені достовірно.

Якщо кредитна спілка визначає, що не існує об'єктивних ознак знецінення для фінансового активу, оціненого на індивідуальній основі, незалежно від того, чи є актив індивідуально суттєвим чи ні, він включається до групи фінансових активів із подібними характеристиками кредитного ризику, і ця група оцінюється на предмет знецінення на колективній основі. Основним чинником, який враховує кредитна спілка при оцінці фінансового активу на предмет знецінення, є його прострочений статус.

Іншими об'єктивним свідченням зменшення корисності (знецінення) фінансових активів є інформація, яка стосується таких збиткових подій:

- прострочення будь-якого чергового платежу, при цьому несвоєчасна оплата (порушення боржником умов договору);
- позичальник зазнає суттєвих фінансових труднощів, що підтверджує отримана кредитною спілкою фінансова інформація про позичальника;
- платоспроможність позичальника погіршилася внаслідок змін загальнонаціональних або місцевих економічних умов, які чинять вплив на діяльність позичальника;
- ймовірність банкрутства або іншої фінансової реорганізації боржника або емітента;
- вартість забезпечення суттєво зменшилась у результаті погіршення ситуації на ринку.

Для колективної оцінки знецінення фінансові активи групуються за схожими характеристиками кредитного ризику. Ці характеристики відносяться до оцінки майбутніх грошових потоків для груп таких активів і свідчать про здатність дебіторів погасити всі належні суми відповідно до контрактних умов у відношенні оцінюваних активів.

Майбутні грошові потоки в групі фінансових активів, які колективно оцінюються на предмет знецінення, визначаються на основі контрактних грошових потоків, пов'язаних із цими активами, та на основі досвіду керівництва щодо прострочених сум, що виникнуть у майбутньому в результаті минулих збиткових подій, а також успішного повернення простроченої заборгованості. Дані минулих років коригуються з урахуванням поточних існуючих даних для відображення впливу поточних умов, які не впливали на попередні періоди, і для усунення впливу минулих умов, які не існують в даний час.

Якщо умови знеціненого фінансового активу, що обліковується за амортизованою вартістю, переглядаються чи іншим чином змінюються внаслідок фінансових труднощів позичальника чи емітента, знецінення такого активу оцінюється із використанням ефективної ставки відсотка, що використовувалася до зміни його умов.

Втрати від знецінення визнаються шляхом створення резерву в розмірі, необхідному для

зменшення балансової вартості активу до теперішньої вартості очікуваних майбутніх грошових потоків (не враховуючи майбутніх, ще не понесених кредитних збитків), дисконтованих за первісною ефективною ставкою відсотка для даного активу. Розрахунок теперішньої вартості очікуваних майбутніх грошових потоків від фінансового активу, забезпеченого заставою, відображає грошові потоки, що можуть виникнути в результаті звернення щодо стягнення предмету застави за мінусом витрат на отримання та реалізацію застави, незалежно від того, наскільки ймовірно звернення щодо стягнення предмету застави.

Резерв під знецінення формується шляхом віднесення відповідної суми на витрати.

Якщо в наступному періоді сума витрат від знецінення зменшується, і це зменшення може бути об'єктивно віднесене до події, що настала після визнання знецінення (як, наприклад, підвищення кредитного рейтингу дебітора), раніше відображений збиток від знецінення сторнується шляхом коригування створеного резерву через прибуток або збиток.

Активи, погашення яких неможливе, списуються за рахунок сформованого резерву під знецінення після завершення всіх необхідних процедур щодо відшкодування і після визначення остаточної суми збитку.

Зміна умов кредитів. Якщо за фінансовими активами умови змінюються у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи є знеціненими і їх знецінення розраховується з використанням первісної ефективною процентної ставки, визначеної до зміни умов. Якщо кредити видані під плаваючу ставку, то знецінення таких активів розраховується з використанням поточної ефективною процентної ставки. Якщо зміна умов відбувається не у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи не є знеціненими і за такими активами балансова вартість не коригується.

Сума коригування визначається як різниця між теперішньою вартістю нових грошових потоків з урахуванням змінених умов, дисконтованих за первісною ефективною процентною ставкою (поточною ефективною процентною ставкою, якщо кредити видані під плаваючу ставку).

Взаємозалік фінансових активів і зобов'язань (з подальшим уключенням до звіту про фінансовий стан лише чистої суми) може здійснюватися лише в разі наявності юридично визначеного права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов'язаннями або провести розрахунок на основі чистої суми.

2. Фінансові активи кредитної спілки

Фінансові активи кредитної спілки залежно від наміру їх придбання класифікуються таким чином:

Грошові кошти та їх еквіваленти. Грошові кошти та їх еквіваленти включають готівкові кошти, кошти на банківських рахунках кредитної спілки та короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції з первісним строком розміщення до 30 днів, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості. Суми, що стосуються коштів, використання яких обмежено, виключаються з грошових коштів та їх еквівалентів.

Грошові еквіваленти обліковуються за амортизованою вартістю.

Депозити в інших фінансових установах. Це заборгованість кредитних установ зі строком погашення понад 30 днів від дати виникнення, які не обтяжені будь-якими договірними зобов'язаннями.

Депозити в інших фінансових установах визнаються, коли кредитна спілка розміщує кошти в установах без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кошти не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена і обліковуються за амортизованою вартістю.

Кредити, надані іншим кредитним спілкам, яким кредитна спілка надає кошти з метою отримання договірних грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Ці кредити не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена. Ці кредити обліковуються за амортизованою вартістю.

Кредити, надані членам кредитної спілки. Кредити та заборгованість членів спілки обліковуються, коли Кредитна спілка надає грошові кошти з метою створення дебіторської заборгованості члена спілки, яка не пов'язана з похідними фінансовими інструментами, не котирується на відкритому ринку та має бути погашена на встановлену чи визначену дату;

при цьому кредитна спілка не має наміру здійснювати торгові операції з цією дебіторською заборгованістю. Кредити та заборгованість членів спілки обліковуються за амортизованою вартістю.

Кредитна спілка не отримує ніяких додаткових гонорарів та додаткових комісійних зборів, які є невід'ємною частиною ефективної ставки відсотка, витрат на операції та всіх інших премій чи дисконтів, тому ефективна ставка відсотка дорівнює номінальній ставці, тобто тій, що визначена договором.

Для визначення кредитного ризику кредитна спілка застосовує класифікацію позичальників по групах ризиків, яка базується на оцінці їх платоспроможності та заставного майна. В основу класифікації за групами ризику покладені такі принципи:

- *1 - кредит без будь-яких очевидних ризиків.* Віднесення кредиту до 1 групи відбувається, у випадку, якщо незалежно від забезпечення кредиту, платоспроможність позичальника є бездоганною; економічний стан настільки стабільний, що він спроможний погашати кредит (проценти, основна сума) за рахунок отриманих поточних доходів.
Віднести кредит до 1 групи можна також у випадку, якщо економічний стан позичальника частково є сумнівним (ймовірність виникнення ризику), разом з тим, кредит є повністю забезпеченим та може бути погашений в повному обсязі за рахунок заставного майна.
- *2 - кредит з підвищеним латентним ризиком.* Графік платежів (можливо з затримками платежів) - поки виконується. Можливість погашати кредит (проценти, погашення основної суми) за рахунок отриманих поточних доходів знаходиться під загрозою. Кредит слабо забезпечений та може бути тільки частково погашений (залишок процентів та основної суми) за рахунок заставного майна.
- *3 - кредит з високим ступенем ризику неповернення або вже неповернений.* Віднесення кредиту до 3 групи відбувається, у випадку, якщо внаслідок поганого фінансового стану позичальника та відсутності застави чи недостатнього забезпечення очікується фактична втрата кредиту. Графік платежів не виконується або виконується лише частково або ж з великими затримками.

Інша дебіторська заборгованість, це інші непохідні фінансові активи. Дебіторська заборгованість визнається в разі виникнення права на отримання платежу згідно з договором або іншого юридичного права.

Якщо у кредитній спілці існує об'єктивне свідчення того, що дебіторська заборгованість не буде відшкодована, кредитна спілка створює відповідний резерв на знецінення та зменшує чисту балансову вартість дебіторської заборгованості до вартості їх відшкодування. Знецінення відображається у звіті про сукупний дохід. Кредитна спілка збирає об'єктивні свідчення щодо знецінення дебіторської заборгованості, використовуючи ті ж методи та оціночні розрахунки, що й у випадку знецінення фінансових активів, які обліковуються за амортизованою вартістю.

Кредитна спілка аналізує дебіторську заборгованість на предмет знецінення щоквартально окремо по кожному контрагенту. У залежності від умов, строків і сум грошових коштів, отриманих в ході погашення зазначених сум, кредитна спілка створює резерв на знецінення по кожному боржнику.

Ні аванси одержані, ні аванси видані, ні передбачені податки, збори та обов'язкові платежі не є фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями. Ці суми визнаються за первісно отриманими (сплаченими) сумами.

Інші фінансові інвестиції, що обліковуються за справедливою вартістю – це інвестиції до капіталів інших установ (пайові внески в об'єднану кредитну спілку), які не є асоційованими або дочірніми. За відсутності інформації для визначення справедливої вартості цих фінансових активів, собівартість є найкращою оцінкою справедливої вартості.

3. Фінансові зобов'язання кредитної спілки

Фінансове зобов'язання – це будь-яке зобов'язання, що є: контрактним зобов'язанням надати грошові кошти чи інший фінансовий актив; обмінятися фінансовими інструментами з іншим суб'єктом господарювання на умовах, що є потенційно не вигідними.

Фінансові зобов'язання кредитної спілки в основному складаються з:

- **внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів спілки;**
- **кредитів, отриманих від об'єднаної кредитної спілки;**

– **коштів, залучених від інших кредитних спілок або інших фінансових установ.**

Така заборгованість обліковується з моменту надання кредитній спілці грошових коштів або інших активів.

Початкове визнання залучених коштів відбувається за їх вартістю, яка є справедливою вартістю отриманих коштів, за вирахуванням будь-яких понесених витрат на проведення операцій.

Після первісного визнання залучені кошти надалі відображаються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної ставки відсотка. Доходи та витрати відображаються у звіті про сукупний дохід, коли визнання зобов'язань припиняється, а також у процесі амортизації.

За відсутності витрат на проведення операцій балансова вартість (амортизована собівартість) розраховується як залишок основної суми та нарахованих, але не виплачених процентів на дату звітності.

Крім цього до інших фінансових зобов'язань кредитної спілки за МСФЗ відносяться **зворотні внески членів кредитної спілки в пайовий та інший додатковий капітал**. Професійні судження щодо цього питання наведені у примітці 4.12.

Згідно чинного законодавства та статуту зворотні внески членів кредитної спілки підлягають викупу на вимогу за сумою їх випуску. При первісному визнанні кредитна спілка оцінює ці фінансові зобов'язання за справедливою вартістю. Оскільки ці частки підлягають викупу на вимогу, кредитна спілка визначає справедливую вартість таких фінансових зобов'язань, в сумі яка є не меншою, ніж сума, що підлягає сплаті за вимогою. Відповідно, кредитна спілка класифікує максимальну суму до сплати за вимогою як фінансові зобов'язання згідно з положеннями про викуп.

4. Основні засоби та нематеріальні активи

Первісна вартість придбаних основних засобів та нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію.

Після визнання активом об'єкту основних засобів чи нематеріальних активів кредитна спілка застосовує оцінку за моделлю собівартості, згідно якої він об'єкт обліковується за його собівартістю мінус будь-яка накопичена амортизація та будь-які накопичені збитки від зменшення корисності.

Кредитна спілка визнає матеріальний об'єкт основним засобом, якщо він утримується з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року.

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення первісно очікуваних вигід від їх використання, збільшують первісну вартість цих об'єктів. Витрати на незначний ремонт й технічне обслуговування відносяться на витрати в міру їх здійснення. Вартість заміни значних компонентів основних засобів капіталізується, а залишкова вартість заміненої частини (компонента) відноситься на витрати в звіті про сукупний дохід звітного періоду.

Витрати, пов'язані з нематеріальними активами (наприклад, його обслуговування), відносяться на видатки по мірі їх здійснення.

У разі знецінення основних засобів їх вартість зменшується до вартості очікуваного відшкодування або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію залежно від того, яка з цих двох величин є вищою. Зменшення балансової вартості відноситься на фінансові результати. Витрати на знецінення активу, визнані в попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, застосованих для визначення очікуваного відшкодування, або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

Результат від реалізації основних засобів, який розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, визнається у складі фінансових результатів у звіті про сукупний дохід.

Незавершене будівництво в обліку відображається за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель і споруд за первісною вартістю. Незавершене будівництво не амортизується до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація

Амортизація основних засобів та нематеріальних активів розраховується прямолінійним методом з метою рівномірного зменшення первісної вартості до ліквідаційної вартості протягом строку корисного використання активу. Амортизація активу починається, коли він стає придатним для використання, тобто коли він доставлений до місця розташування та приведений у стан, у якому він придатний до експлуатації. Амортизація активу припиняється на одну з двох дат, яка відбувається раніше: на дату, з якої актив класифікується як утримуваний для продажу (або включається до ліквідаційної групи, яка класифікується як утримувана для продажу) згідно з МСФЗ, або на дату, з якої припиняють визнання активу. Амортизація не припиняється, коли актив не використовується або він вибуває з активного використання, доки актив не буде амортизований повністю.

Строки експлуатації основних засобів:

офісні приміщення	25 років
транспортні засоби	10 років
комп'ютерне обладнання	2- 4 роки
інструменти, прилади та інвентар	2-4 роки

Ліквідаційна вартість активу – це оціночна сума, яку кредитна спілка отримала б в поточний час від продажу цього активу, за мінусом оцінених витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку корисного використання. Ліквідаційна вартість активу дорівнює нулю, якщо кредитна спілка має намір використовувати актив до кінця фізичного строку його експлуатації.

До нематеріальних активів кредитної спілки переважно відносяться ліцензійне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення та ліцензії на здійснення діяльності. Нематеріальні активи з невизначеним строком експлуатації не підлягають амортизації. На термін корисної служби нематеріального активу в основному впливають правові чинники які можуть обмежувати період контролю кредитною спілкою доступу до економічних вигід від використання активу. Строки експлуатації нематеріальних активів Кредитної спілки складають 2-5 років.

5. Активи призначені для продажу

Кредитна спілка класифікує необоротні активи (або групу вибуття) як призначені для продажу, якщо їх балансова вартість буде відшкодовуватись, в основному, шляхом продажу, а не в ході їх використання. Для цього необоротні активи (або група вибуття) мають бути доступні для негайного продажу в їх теперішньому стані на тих умовах, які є звичайними при продажу таких активів (групи вибуття), при цьому їх продаж має характеризуватись високим ступенем ймовірності.

Кредитна спілка оцінює активи (групу вибуття), класифіковані як призначені для продажу, за меншою з двох оцінок: балансовою вартістю або справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж. В разі настання подій або зміни обставин, що вказують на можливе зменшення корисності активів (або групи вибуття), кредитна спілка відображає збиток від зменшення корисності при первісному, а також наступному списанні їх вартості до справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж.

6. Заставне майно

Необоротні активи, на які кредитна спілка набула права власності з метою запобігання збиткам на підставі реалізації прав заставодержателя згідно з умовами договору застави, класифікуються при первісному визнанні відповідно до намірів кредитної спілки щодо їх використання, і в подальшому обліковуватися згідно з відповідними МСФЗ.

Якщо необоротні активи (майно) не відповідає критеріям визнання його основним засобом, інвестиційною нерухомістю, та необоротним активом, утримуваним для продажу, а кредитна спілка набула в звичайному ході діяльності права власності, з метою його подальшого продажу в найближчому майбутньому, тоді зазначене майно кредитна спілка визнає запасами.

Отримане заставодержателем майно первісно визнається за собівартістю. Собівартість зазвичай визначається як сума грошових коштів сплачених або справедлива чи балансова вартість інших переданих активів.

У випадку отриманого заставодержателем майна, інші передані активи це фінансовий актив («проблемний» кредит). Балансова вартість для фінансового активу складається з основної суми боргу, нарахованих процентів, неамортизованої премії (дисконту), суми визнаного зменшення корисності (або резерву під знецінення).

Отримані оборотні активи оцінюються за найменшою із двох вартостей: собівартістю (балансовою вартістю «проблемного» кредиту) або чистою вартістю реалізації, на дату обміну.

Кожне наступне зниження вартості отриманих активів при переоцінці за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж або чистої вартості реалізації, враховується як збиток від знецінення і включається в звіт про прибутки і збитки.

Кожне наступне збільшення справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж або чистої вартості реалізації визнається у звіті про прибутки і збитки в межах раніше визнаного збитку від знецінення.

7. Операційна оренда

Коли Кредитна спілка виступає в ролі орендаря в рамках договору оренди, за яким всі ризики та вигоди, притаманні володінню активом, в основному не передаються орендодавцем Кредитній спілці, загальна сума орендних платежів відноситься на витрати із використанням методу рівномірного списання протягом строку оренди.

8. Податки на прибуток

Податки на прибуток відображаються у фінансовій звітності відповідно до законодавства, яке вступило в дію або має бути введено в дію станом на кінець звітного періоду.

Кредитні спілки з 01.07.2017 р. виключили з Реєстру неприбуткових організацій (див. примітку 2).

Тобто, на підставі рішення Державної фіскальної служби України, кредитні спілки з 01.07.2017 р. є платниками податку на прибуток. Кредитна спілка, не включена до нового Реєстру, сплачує податок на прибуток як новостворений платник на підставі податкової декларації за річний звітний період, який розпочинається з 01.07.2017 і закінчується 31.12.2017 р.

Поточний податок - це сума, яку, як очікується, необхідно буде сплатити або відшкодувати у податкових органів щодо оподаткованого прибутку чи збитків поточного та попередніх періодів. Якщо фінансова звітність затверджується до подачі відповідних податкових декларацій, оподатковуваний прибуток або податковий збиток визначаються розрахунковим шляхом.

Інші податки, крім податку на прибуток, відображені у складі адміністративних та інших операційних витрат.

9. Забезпечення за зобов'язаннями та платежами.

Забезпечення за зобов'язаннями та платежами - це не фінансові зобов'язання, сума й термін яких не визначені. Вони нараховуються, коли кредитна спілка має поточне юридичне або конструктивне зобов'язання, що виникло внаслідок минулих подій, та існує ймовірність, що для погашення такого зобов'язання знадобиться відтік ресурсів, які передбачають економічні вигоди, а суму цього зобов'язання можна розрахувати з достатнім ступенем точності.

Забезпечення переглядається на кінець кожного звітного періоду та коригується для відображення поточної найкращої оцінки. Якщо вже немає ймовірності, що вибуття ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди, буде потрібним для погашення зобов'язання, забезпечення сторнується. Забезпечення використовується лише для тих видатків, для яких воно було створено з самого початку. Лише видатки, пов'язані з забезпеченням, під які воно було створено, згортаються з ним. Якщо кредитна спілка має обтяжливий контракт, існуюче зобов'язання за цим контрактом вона визнає та оцінює як забезпечення. Витрати на реструктуризацію можуть бути визнані забезпеченням тільки якщо реструктуризація розпочата в звітному періоді та ці витрати відповідають всім трьом умовам визнання забезпечення.

10. Виплати працівникам та відповідні відрахування

Зарплата, внески до фондів соціального страхування, щорічні відпускні та лікарняні, нараховуються у тому періоді, в якому відповідні послуги надаються працівниками кредитної спілки крім преміальних за підсумками року.

Кредитна спілка визнає короткострокові виплати працівникам як витрати та як зобов'язання після вирахування будь-якої вже сплаченої суми. Кредитна спілка визнає очікувану вартість короткострокових виплат працівникам за відсутність як забезпечення відпусток - під час надання працівниками послуг, які збільшують їхні права на майбутні виплати відпускних.

Кредитна спілка не має додаткових схем пенсійного забезпечення, крім участі в державній пенсійній системі України, що передбачає розрахунок і сплату поточних внесків роботодавця

як відсотка від поточних загальних виплат працівникам. Ці витрати відображаються у звітному періоді, до якого відноситься відповідна заробітна плата.

11. Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати визнаються в звіті про сукупний дохід для всіх боргових інструментів (крім тих, що обліковуються за справедливою вартістю) за принципом нарахування з використанням методу ефективної процентної ставки. За цим методом сплачені або отримані учасниками договору комісії, що є невід'ємною частиною розрахунку ефективної процентної ставки, витрати на проведення відповідної операції, а також премії та дисконти визнаються протягом періоду дії фінансового інструменту і включаються до процентних доходів або витрат.

Якщо виникають сумніви щодо можливості погашення кредитів або інших боргових інструментів, їх вартість зменшується до поточної вартості очікуваних грошових потоків, після чого процентний дохід обліковується на основі ефективної процентної ставки по даному інструменту, що використовувалась для оцінки збитку від знецінення.

Усі інші доходи і витрати визнаються за принципом нарахування в тому періоді в якому вони здійснені отримані (понесені).

12. Капітал кредитної спілки

Класифікація фінансових інструментів в якості капіталу здійснюється кредитною спілкою при дотриманні таких умов:

- *параграф 16А(а) МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»* зазначає, що інструмент визнається складовим капіталу, якщо він надає право власникові на частку в чистих активах при ліквідації кКредитної спілки. Між тим, у відповідності до національного законодавства, у разі ліквідації кредитної спілки залишок коштів резервного капіталу та додаткового капіталу (незворотні внески) після розрахунків із членами спілки та іншими кредиторами зараховується до Державного бюджету України. Інші активи передаються одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховуються до бюджету. Тобто, члени кредитної спілки не мають право при її ліквідації на отримання пропорційної частки чистих активів кредитної спілки (чистими активами суб'єкта господарювання є ті активи, які залишаються після вирахування всіх інших вимог на його активи відповідно до параграфу 16А(а) МСБО 32);
- *параграф 16А(г) МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»* зазначає, що інструмент визнається складовим капіталу якщо окрім зобов'язання викупу інструменту, він більше не містить інших фінансових зобов'язань. Між тим, у відповідності до національного законодавства членство у кредитній спілці дає право члену спілки одержувати від кредитної спілки кредити та користуватися іншими послугами, які надаються членам кредитної спілки відповідно до її статуту;
- фінансовий інструмент може бути погашений лише за рішенням кредитної спілки;
- стосовно фінансового інструменту діють законодавчі обмеження, що дозволяють Кредитній спілці відмовити в його погашенні.

Зворотні внески членів кредитної спілки в пайовий та інший додатковий капітал, які повертаються члену в порядку, передбаченому статутом Кредитної спілки, але не пізніше ніж через один місяць після прийняття загальними зборами або спостережною радою Кредитної спілки відповідного рішення визнаються у представленій фінансовій звітності фінансовими зобов'язаннями.

Відсотки, пов'язані з цими фінансовими інструментами *відповідно до параграфів 35 МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» та 11 тлумачення КТМФЗ 2 «Частки учасників кооперативних суб'єктів господарювання та подібні інструменти»* є витратами незалежно від того, яку юридичну форму мають сплачені суми (дивіденди, відсотки чи щось інше).

Відповідно до статуту кредитної спілки:

Резервний капітал призначений для відшкодування можливих збитків кредитної спілки, які не можуть бути покритими за рахунок надходжень поточного року, забезпечення платоспроможності кредитної спілки та захисту заощаджень її членів.

Рішення про використання капіталу на покриття збитків кредитної спілки приймається спостережною радою кредитної спілки в порядку, визначеному законодавством та рішенням загальних зборів членів кредитної спілки.

Додатковий капітал кредитної спілки формується за рахунок цільових внесків членів кредитної спілки, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, безоплатно отриманого

майна і необоротних засобів. Рішенням загальних зборів може бути встановлена обов'язковість унесення всіма членами кредитної спілки з визначеною періодичністю певної суми цільового внеску членів кредитної спілки в додатковий капітал. У разі ліквідації спілки залишок додаткового капіталу зраховується до Державного бюджету України.

Відповідно до положення про фінансове управління кредитної спілки додатковий капітал може бути використаний на покриття збитків. Також положенням про фінансове управління та Порядком розподілу доходів та покриття збитків встановлена черговість використання капіталу на покриття збитків.

Статутом кредитної спілки визначений порядок розподілу доходу:

Нерозподілений дохід, що залишається у розпорядженні кредитної спілки за підсумками фінансового року, який визначається за касовим методом визнання доходів, розподіляється за рішенням загальних зборів. При цьому в першу чергу відбувається необхідне поповнення капіталу та резервів.

Розподіл доходів кредитної спілки протягом року відбувається в порядку, визначеному рішенням загальних зборів членів кредитної спілки.

Кредитна спілка контролює нормативи достатності капіталу та платоспроможності відповідно до вимог Розпорядження Нацкомфінпослуг №7 «Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок».

13. Умовні активи та зобов'язання

Під умовними активами кредитна спілка розуміє можливий актив (якого ще фактично немає), який залежить від минулих подій та від того, чи відбудеться або не відбудеться ще подія (події) в майбутньому та яка не залежить від кредитної спілки.

Умовні активи не визнаються у звіті про фінансовий стан. Розкриття інформації щодо таких активів надається, коли надходження пов'язаних з ними економічних вигод є ймовірним.

Під умовними зобов'язаннями кредитна спілка розуміє можливе зобов'язання (якого ще фактично немає), яке залежить від минулих подій та від того, чи відбудеться або не відбудеться ще подія (події) в майбутньому та яка не залежить від кредитної спілки.

Також це може бути існуюче зобов'язання (юридичне або конструктивне), яке не може бути розкрито в звітності, оскільки невідомо, чи буде в майбутньому вибуття ресурсів, або неможливо оцінити суму.

Умовні зобов'язання не відображаються у звіті про фінансовий стан. Розкриття інформації щодо таких зобов'язань надається, за винятком випадків, коли відтік ресурсів для виконання таких зобов'язань є малоімовірним.

Щодо умовних зобов'язань кредитна спілка розкриває для кожного класу умовного зобов'язання на кінець звітного періоду стислу інформацію про сутність умовного зобов'язання і, якщо можливо, наближену оцінку його фінансового впливу, інформацію про невизначеності щодо суми або часу будь-якого вибуття та можливість будь-якої компенсації. У надзвичайно рідкісних випадках можна очікувати, що розкриття деякої або всієї інформації завдасть серйозної шкоди позиціям кредитної спілки в суперечці з іншими сторонами щодо предмету забезпечення, умовного зобов'язання чи умовного активу. В таких випадках кредитна спілка не розкриває інформацію, але розкриває загальний характер суперечки, а також той факт, що інформація не була розкрита, і причини цього.

14. Пов'язані сторони

Кредитна спілка під час своєї діяльності може здійснювати операції з пов'язаними сторонами.

Одним з основних принципів діяльності кредитної спілки Законом України «Про кредитні спілки» визначено рівноправність її членів. Вищим органом управління кредитної спілки є загальні збори її членів. Усі члени кредитної спілки (в т.ч. члени органів управління) мають рівні права, в тому числі у разі голосування на загальних зборах, незалежно від розміру пайового та інших внесків, а також при отриманні фінансових послуг.

Враховуючи зазначене, пов'язаними особами для отримання фінансових послуг кредитна спілка визначає всіх членів органів управління та працівників спілки (їх близьких родичів, установи та підприємства, в яких вони, їх близькі родичі або підприємство, яким вони володіють, мають діловий інтерес. Близькими родичами є чоловік/дружина, батьки, діти.

По пов'язаних сторонах в фінансовій звітності розкривається така інформація: розмір наданої фінансової послуги; залишки дебіторської заборгованості в розрізі строків; залишки

зобов'язань в розрізі строків, та, за наявності, такі операції: придбання або продаж нерухомості та інших активів; отримання послуг; оренда; надання гарантій або застави. Інформація щодо пов'язаних сторін розкрита у примітці 20.

15. Зміни в обліковій політиці, облікових оцінках, виправлення суттєвих помилок та подання їх у фінансових звітах

Кредитна спілка змінює облікову політику, якщо зміна:

- 1) вимагається МСФЗ;
- 2) приводить до надання достовірної та доречної інформації про вплив операцій, інших подій або умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки.

Кредитна спілка для здійснення ретроспективного застосування зміни облікової політики має коригувати залишок кожного компонента власного капіталу на початок періоду, на який впливає ця зміна, за найперший поданий попередній період, а також коригувати інші порівнювальні суми таким чином, немов би облікова політика застосовувалася завжди. Якщо ретроспективне застосування змін облікової політики є неможливим за один конкретний попередній звітний період або кілька поданих попередніх періодів, то кредитна спілка застосовує нову облікову політику станом на початок найпершого періоду, щодо якого ретроспективне застосування є можливим.

Кредитна спілка застосовує нову облікову політику перспективно, якщо на початок поточного періоду неможливо визначити кумулятивний вплив нової облікової політики до всіх попередніх періодів.

16. Події після дати балансу

Під подіями після дати балансу кредитна спілка розуміє всі події до дати затвердження фінансової звітності до випуску, навіть якщо ці події відбуваються після оприлюднення фінансового результату чи іншої вибіркової фінансової інформації. Керуючись положеннями МСФЗ під затвердженням фінансової звітності до випуску кредитна спілка розуміє дату затвердження річної фінансової звітності спостережною радою. Кредитна спілка розділяє події після дати балансу на такі, що вимагають коригування після звітного періоду, та такі, що не вимагають коригування після звітного періоду. Дата затвердження фінансової звітності до випуску та інформація про події після дати балансу наведені у примітці 21.

17. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Кредитна спілка використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов'язань, що відображені в фінансовій звітності за представлені періоди та відображатимуться в фінансовій звітності за наступний фінансовий рік. Оцінки та судження регулярно переглядаються й базуються на досвіді керівництва та інших факторах, включаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованим. Найсуттєвіші оцінки та судження були такими:

Безперервність діяльності

Керівництво кредитної спілки, здійснило оцінку щодо можливості подальшої безперервної діяльності та впевнилось, що кредитна спілка має ресурси для продовження діяльності у досяжному майбутньому. До того ж, керівництву не відомо про будь-які значні невизначеності, що можуть викликати значну невпевненість у можливості кредитної спілки здійснювати безперервну діяльність. Таким чином, складання фінансової звітності здійснювалось виходячи з принципу безперервності діяльності.

Резерви під знецінення кредитів та дебіторської заборгованості

Кредитна спілка регулярно перевіряє свій кредитний портфель щодо можливого знецінення. Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення, керівництво кредитної спілки застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за кредитами та дебіторською заборгованістю. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності позичальників, а також зміну економічних умов, пов'язаних з невиконанням зобов'язань за наданими кредитами. Під час розрахунку майбутніх грошових потоків кредитна спілка застосовує оцінки на основі минулого досвіду щодо витрат, пов'язаних з активами з подібними характеристиками кредитного ризику, аналогічними до тих активів у портфелі, які використовувалися для прогнозування майбутніх грошових потоків. Методика та припущення, що використовуються

для оцінки сум і строків майбутніх грошових потоків, постійно аналізуються для уникнення будь-якої розбіжності між розрахунковими і фактичними витратами.

Строки корисного використання основних засобів та нематеріальних активів та їх ліквідаційної вартості

Оцінка строків корисного використання об'єктів основних засобів та нематеріальних активів залежить від професійного судження керівництва, яке ґрунтується на досвіді роботи з аналогічними активами. При визначенні строків корисного використання активів керівництво бере до уваги умови очікуваного використання активів, моральний, технічний знос і умови праці, в яких будуть експлуатуватися дані активи. Зміна будь-якого з цих умов або оцінок може в результаті привести до коригування майбутніх норм амортизації.

Порядок визначення ефективної ставки відсотку

Порядок розрахунку ефективної ставки відсотка під час первісного визнання фінансового інструменту визначається кредитною спілкою з метою забезпечення підготовки фінансової звітності відповідно до МСФЗ.

Кредитна спілка самостійно визначає порядок обчислення ефективної ставки відсотка залежно від програмно-технічного забезпечення облікового процесу та з урахуванням професійного судження оснований на принципах МСФЗ.

Класифікація та оцінка фінансових інструментів в якості капіталу

На сьогоднішній день в Україні існують складнощі в правильності тлумачення та застосування кредитними спілками вимог МСФЗ щодо елементів їх капіталу та розподілу доходу (прибутку) на пайові внески членів кредитних спілок.

Ці складнощі виникають, в першу чергу, у зв'язку із особливістю національного законодавства щодо визначення складових капіталу кредитних спілок.

Професійне судження управлінського персоналу базувалось на основі аналізу положень МСФЗ по схожим питанням, яке викладене в [Примітках 4.3 та 4.12](#).

Визначення критерію суттєвості (істотності) інформації в фінансовій звітності

Суттєвість (істотність) з точки зору МСФЗ застосовується кредитною спілкою для: визнання, оцінки і деталізації статей фінансової звітності та розкриття інформації в фінансовій звітності.

Керівництво кредитної спілки застосовує професійне судження щодо суттєвості (істотності) інформації для врахування ряду чинників і обставин, які є специфічними для її діяльності, результати якої розкриваються спілкою в фінансовій звітності. Визначення істотності інформації, серед іншого, вимагає від кредитної спілки і розуміння того, хто є користувачами фінансової звітності та які рішення вони приймають на її основі.

Примітка 5. Нові та переглянуті стандарти, які не набрали чинності:

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для складання фінансової звітності застосовуються МСФЗ, які офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для складання фінансової звітності застосовуються МСФЗ, які офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України. 30.06.2017 р., на офіційному сайті Мінфіну опублікований український переклад зразка 2016 року міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), включаючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), тлумачення КТМФЗ та тлумачення ПКТ, виданий Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зі змінами.

Управлінський персонал кредитної спілки проаналізував вплив на фінансову звітність поправок к МСФЗ та нових МСФЗ, застосування яких починається із 2017 року (або пізніше); МСФЗ, які ще не вступили в силу, але їх дозволено застосувати достроково та МСФЗ, які дозволено застосовувати добровільно, зокрема:

1. МСФЗ, вимоги яких повинні бути враховані при підготовці фінансової звітності за річні звітні періоди, що починаються 1 січня 2017 року або після цього дати.

Перераховані нижче нові і переглянуті стандарти і інтерпретації були вперше прийняті до застосування кредитною спілкою за фінансовий рік, який починається 1 січня 2017 року:

- Поправки до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» - Ініціатива з розкриття;
- Поправки до МСБО 12 «Податки на прибуток» - Визнання відстрочених податкових

активів по нереалізованих збитках;

- Поправки до МСФЗ 12 «Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання». Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2014-2016 років.

Характер і вплив зазначених вище поправок до МСФЗ на фінансову звітність кредитної спілки описані нижче:

Поправки до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»

МСБО 7 був змінений в рамках проекту Ради з МСФЗ - «Ініціатива по розкриттю інформації» для покращення подання та розкриття інформації у фінансовій звітності.

МСБО 7 доповнено вимогами до розкриття суттєвої інформації про зміни в зобов'язаннях, пов'язаних з фінансовою діяльністю кредитної спілки (п. 44А МСБО 7).

Кредитній спілці в звіті необхідно розкрити інформацію про такі зміни зобов'язань, пов'язаних з фінансовою діяльністю:

а) зміни внаслідок грошових потоків від фінансової діяльності;

б) зміни внаслідок отримання або втрати контролю над дочірніми підприємствами або іншим бізнесом;

в) вплив змін валютних курсів;

г) зміни справедливої вартості;

г) інші зміни

Поправки стосуються тих зобов'язань, грошові потоки, за якими класифіковано у звіті про рух грошових коштів як потоки від фінансової діяльності. Потреби в розкритті застосовуються також і щодо змін у фінансових активах у разі, якщо наявні або майбутні грошові потоки за цими фінансовими активами будуть включені до складу грошових потоків від фінансової діяльності.

Важливо показати зміни в зобов'язаннях, обумовлених фінансовою діяльністю, окремо від змін у інших активах та зобов'язаннях. Ретроспективно вимога не застосовується, і за порівняльний період інформація не наводиться.

Зазначені поправки враховані кредитною спілкою в фінансовій звітності за 2017 рік.

Поправки до МСБО 12 «Податки на прибуток»

В МСБО 12 внесено поправки в частину визнання відстроченого податкового активу щодо нереалізованих збитків (п. 29А МСБО 12), пов'язаних з борговими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю. У поправках пояснюється, що на підставі нереалізованих збитків за борговими інструментами, оцінюваним за справедливою вартістю у фінансовій звітності, але в цілях оподаткування оцінюваних за собівартістю, можуть виникати тимчасові різниці.

Однак слід враховувати обмеження місцевого податкового законодавства, а саме:

- чи можна повністю зарахувати збиток проти оподаткованого прибутку за такими операціями;
- чи є обмеження по заліку збитків за видами доходів.

При наявності зазначених вище обмежень їх слід мати на увазі при оцінці тимчасової податкової різниці.

Потрібно оцінити, наскільки ймовірним є те, що актив буде реалізований (використаний) за ціною, що перевищує його балансову оцінку.

Нова редакція МСБО 12 вимагає врахувати ймовірність отримання достатнього оподаткованого прибутку, що стосується того ж самого податкового органу та тієї ж самої організації, проти яких можна визнавати тимчасові різниці. Це важливий аспект при складанні консолідованої звітності групи.

Зазначені зміни можуть застосовуватися ретроспективно у відповідності до МСБО 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помики».

Зазначені поправки не впливають на фінансову звітність кредитної спілки, у зв'язку із відсутністю таких операцій

Поправки до МСФЗ 12 «Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання»

МСФЗ 12 зобов'язує розкривати в примітках до фінансової звітності інформацію про дочірні та асоційовані організації, об'єднані підприємства та операції, а також неконсолідованих структурованих організацій. Раніше виникали сумніви, чи потрібно розкрити всю цю інформацію про дочірні та асоційовані організації, класифіковані як призначені для продажу.

У розділі 5А МСФЗ 12 роз'яснюється, що вимоги до розкриття інформації застосовуються і до тих часток участі, які класифікуються як призначені для продажу, для розподілу між власниками або як припинена діяльність. Виняток складає узагальнена фінансова інформація (пп. В10-В16 МСФЗ 12). Відносно вибувчих активів її розкриття не потрібно.

До загальної фінансової інформації відносяться дивіденди, виплачувані неконтрольованою часткою участі; фінансова інформація про активи, зобов'язання, прибутки або збитки та грошові потоки і т. ін.

Зазначені поправки не впливають на фінансову звітність кредитної спілки.

2. МСФЗ, які ще не вступили в силу, але їх дозволено застосувати достроково.

Нижче наведені стандарти та інтерпретації, які є обов'язковими для періоду, що починається з наступного за звітним, або після цієї дати і які кредитна спілка не застосовує достроково:

Стандарти/тлумачення	Дата набуття чинності, яка встановлена Радою з МСФЗ
МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» (та Поправки до МСФЗ 15)	1 січня 2018 року
МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	1 січня 2018 року
Поправки до МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій» – Класифікація та оцінка операцій із виплатами на основі акцій	1 січня 2018 року
МСФЗ 16 «Оренда»	1 січня 2019 року
КТМФЗ 22 «Операції в іноземній валюті та передоплата відшкодування»	1 січня 2018 року
Поправки до МСФЗ 4 «Страхові контракти» - Застосування МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» разом із МСФЗ 4	1 січня 2018 року
Поправки до МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» - Переведення об'єктів інвестиційної нерухомості	1 січня 2018 року
Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2014-2016 років (поправки к МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ» та МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства»)	1 січня 2018 року

МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»

МСФЗ 9, випущений в листопаді 2009 року, вводить нові вимоги до класифікації та оцінки фінансових активів. У жовтні 2010 року в стандарт були внесені поправки, які ввели нові вимоги до класифікації та оцінки фінансових зобов'язань та до припинення їх визнання. У листопаді 2013 року стандарт був доповнений новими вимогами щодо обліку хеджування. Оновлена версія стандарту була випущена в липні 2014 року. Зміни в МСФЗ 9 стосуються чотирьох ключових елементів:

- 1) Нова класифікація фінансових активів:
 - Формування нової класифікації фінансових активів за вимогами МСФЗ 9 (2014);
 - Перехід до 3 -х бізнес-моделей залежно від намірів та політики управління активами;
 - Запровадження тесту на грошові потоки для фінансових активів.
- 2) Новий принцип оцінки знецінення фінансових активів (кредитних ризиків):
 - Перехід до нової моделі оцінки збитків – моделі очікуваних збитків, що вимагає визнання знецінення як за фінансовими активами, так і за зобов'язаннями, починаючи з дати первісного визнання, та передбачає 3 стадії знецінення
- 3) Нова модель загальних принципів хеджування:
 - Нова модель більш тісно узгоджує облік хеджування з діяльністю з управління ризиками;
 - Більша кількість стратегій економічного хеджування можуть відповідати вимогам до обліку хеджування.
- 4) Уточнення розкриттів у фінансовій звітності:
 - З огляду на нову класифікацію фінансових активів форми фінансової звітності будуть змінені або доповнені новими статтями та додатковим розкриттям інформації;
 - Перехід до МСФЗ 9 вплине не лише на формат звітів, але й на обсяги резервів, прибуток, капітал та збільшить волатильність доходів.

Кредитна спілка застосовує нову класифікацію фінансових активів МСФЗ 9 з 2014 року, тому ці зміни не вплинуть на її фінансову звітність.

Керівництво зараз оцінює можливий вплив нових підходів до знецінення фінансових активів

та уточнення розкриттів в фінансовій звітності. Тим не менш, важко достовірно оцінити безпосередній вплив провадження МСФЗ 9 на фінансову звітність кредитної спілки.

КТМФЗ 22 «Операції в іноземній валюті та передоплата відшкодування»

КТМФЗ роз'яснює, що, коли підприємство виплачує чи отримує передоплату відшкодування в іноземній валюті, датою операції з метою визначення обмінного курсу, який необхідно використовувати при первісному визнанні активу, витрат або доходу, що відноситься до нього, є дата передоплати відшкодування (тобто дата первісного визнання передоплати або зобов'язання щодо передплаченого доходу). У разі декількох виплат або надходжень передоплати підприємство повинне визначати дату операції для кожної виплати або надходження передоплати.

КТМФЗ застосовується для річних періодів, що починаються 1 січня 2018 року або після цієї дати, допускається дострокове застосування. Підприємства можуть застосовувати КТМФЗ ретроспективно або перспективно.

Керівництво не очікує, що застосування даного КТМФЗ вплине на фінансову звітність кредитної спілки, оскільки воно вже застосовує облік, аналогічний вимогам КТМФЗ 22.

Щодо інших нових та переглянутих МСФЗ які мають вузьку сферу застосування і не мають відношення до діяльності кредитної спілки.

- 1) У травні 2014 року було опубліковано **МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»**, в якому встановлена єдина комплексна модель обліку доходу за договорами з клієнтами. Після вступу в силу МСФЗ 15 замінить діючі стандарти з визнання доходу, включаючи МСБО 18 «Дохід», МСБО 11 «Будівельні контракти» та відповідні інтерпретації. Ключовий принцип МСФЗ 15: підприємство повинне визнавати дохід по мірі передачі обіцяних товарів або послуг клієнтам в сумі, що відповідає винагороді, на яке, як підприємство очікує, воно має право, в обмін на товари або послуги.

У квітні 2016 року Рада з МСФЗ випустила Поправки до МСФЗ 15 щодо ідентифікації обов'язків до виконання, аналізу відносин «принципал-агент», а також застосування керівництва по ліцензуванню.

Стандарт у заключній редакції містить уточнення і додаткові приклади застосування деяких аспектів п'яти етапної моделі визнання виручки та передбачає додаткові спрощення практичного характеру при переході.

Кредитна спілка не має наміру застосовувати цей стандарт достроково. Керівництво не очікує, що застосування даного МСФЗ 15 вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

- 2) У січня 2016 року Рада з МСФЗ випустила **МСФЗ 16 «Оренда»**. Новий стандарт представив єдину модель ідентифікації договорів оренди та порядку їх обліку в фінансовій звітності як орендарів, так і орендодавців. Він замінює МСБО 17 «Оренда» і пов'язані з ним керівництва по його інтерпретації.

В результаті вступу в силу нового стандарту більшість договорів оренди будуть визнаватися в балансі орендаря відповідно до єдиної моделлю обліку. облік зі боку орендодавця залишається практично без змін і передбачає аналіз того, чи є оренда операційної або фінансової.

МСФЗ 16 набуває чинності для періодів, що починаються 1 січня 2019 року або після цієї дати. допускається дострокове застосування, але тільки якщо організація застосовує МСФЗ 15.

На даний момент кредитна спілка планує застосувати МСФЗ 16 починаючи з 1 січня 2019 року. Керівництвом ще не визначено підхід для впровадження стандарту. Кредитна спілка наразі ще не оцінила кількісний вплив на фінансову звітність від застосування МСФЗ 16. Кількісний ефект буде залежати, зокрема, від обраного підходу впровадження стандарту, якою мірою будуть застосовуватись практичні прийоми та винятки визнання, а також будь-які додаткові зобов'язання з оренди, які Кредитна спілка прийме на себе.

- 3) У липні 2016 року Рада з МСФЗ внесла поправки до **МСФЗ 2 «Виплати на основі акцій»**, пов'язані з класифікацією й оцінкою операцій з виплат, заснованих на акціях. Внесено нижченаведені роз'яснення та поправки.

- Облік щодо операцій з виплат на основі акцій з розрахунками грошовими коштами, які включають умова досягнення результатів

Рада з МСФЗ роз'яснює, що при обліку виплат на основі акцій з розрахунками грошовими коштами повинен використовувати той же підхід, що й при обліку виплат на основі акцій з розрахунками пайовими інструментами.

- Класифікація операцій з виплат на основі акцій, з елементами розрахунку на нетто –

основі

Рада з МСФЗ додала виключення в МСФЗ 2 таким чином, щоб виплати на основі акцій, коли організація проводить розрахунки за операціями з виплат на основі акцій на нетто - основі, були класифіковані повністю як виплати з розрахунками пайовими інструментами, за умови, що виплати на основі акцій були класифіковані як виплати з розрахунками пайовими інструментами, якби вони не включали елементи розрахунку на нетто - основі.

- Облік зміни умов операцій по виплатах на основі акцій з розрахунків грошовими коштами на розрахунки пайовими інструментами. Рада з МСФЗ вносить нижченаведені поправки.

При таких модифікаціях припиняється визнання первісного зобов'язання, визнаного в щодо виплат на основі акцій з розрахунками грошовими коштами, і визнаються виплати на основі акцій з розрахунками пайовими інструментами за справедливою вартістю на дату модифікації в розмірі послуг, які були надані до дати модифікації.

Різниця між балансовою вартістю зобов'язання на дату модифікації та сумою, визнаною в власний капітал на ту ж дату, визнається негайно у звіті про прибутки і збитки.

Керівництво не очікує, що застосування даного МСФЗ вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

- 4) У вересні 2016 року Рада з МСФЗ випустила поправки до **МСФЗ 4 «Страхові контракти»**, спрямовані на питання, пов'язані з різними датами вступу в силу МСФЗ 9 і нового стандарту щодо договорів страхування, який замінить МСФЗ 4.

Дана поправка надає організаціям, які відповідають критерієм участі переважно в страховій діяльності, можливість продовжити застосування поточного обліку по МСФЗ і відкласти застосування МСФЗ 9 до найближчої з наступних дат: початку застосування нового стандарту в області страхування або періодів, що починаються 1 січня 2021 року або пізніше («Положення про закінчення терміну дії»).

При цьому його дострокове прийняття дозволено у разі застосування також МСФЗ 15 «Доходи від реалізації за договорами з клієнтами» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Керівництво не очікує, що застосування даного МСФЗ вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

- 5) Рада з МСФЗ внесла **поправки в МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»**, щоб уточнити порядок переведення об'єктів нерухомості в категорію інвестиційної нерухомості або з неї

Переведення здійснюється тоді і тільки тоді, коли має місце фактичне зміна характеру використання об'єкта - тобто коли актив починає або перестає відповідати визначенню інвестиційної нерухомості і при цьому є доведення зміни характеру його використання. Зміна намірів керівництва щодо активу само по собі не є підставою для його переведення в іншу категорію.

Переглянуті приклади факторів, які доводять зміна характеру використання активу, які Рада з МСФЗ включила в змінену редакцію МСБО 40, не є вичерпними - тобто можливі і інші форми доказів, що дають підстави для переведення активу.

Дані поправки застосовуються для річних періодів, починаються 1 січня 2018 року або після цієї дати. Дострокове застосування допускається.

При переході Кредитна спілка має право вибрати один з наступних варіантів:

- перспективний підхід-тобто застосувати дані поправки до тих подій перекладу, які відбудуться після дати першого застосування поправок, а також повторно оцінити класифікацію об'єктів нерухомості, наявних на цю дату; або
- ретроспективний підхід - тобто застосувати дані поправки ретроспективно, але тільки якщо це не передбачає використання інформації, що з'явилася пізніше оцінюваних подій.

Керівництво не очікує, що застосування даного МСФЗ вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

- 6) В рамках свого процесу для внесення нетермінових, але необхідних поправок в МСФЗ, КМСФО випустив **Щорічні удосконалення циклу МСФЗ 2014-2016.**

МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ». Поправки пов'язані із виключенням застарілих винятків для вперше застосовуваних МСФЗ для річних періодів, що починаються 1 січня 2018 року або після цієї дати.

МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства». Поправки пов'язані із

застосуванням справедливої вартості:

- Організація венчурного капіталу або інша кваліфікована організація можуть вибирати для оцінки своїх інвестицій в асоційовану компанію або спільне підприємство справедливую вартість через прибуток або збиток. Ці вибори можуть проводитися на основі інвестицій за рахунок інвестицій.
- Інвестор, який не є інвестиційним суб'єктом, може прийняти рішення про збереження застосування справедливої вартості, що використовується спільним підприємством або інвестиційним об'єднанням інвестиційного суб'єкта для своїх дочірніх компаній. Ці вибори можуть бути зроблені окремо для кожного асоційованого підприємства або спільного підприємства.

Поправки застосовуються ретроспективно до річних періодів, що починаються 1 січня 2018 року або після цієї дати; дозволено дострокове застосування.

Керівництво не очікує, що застосування даного МСФЗ 1 та МСБО 28 вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

3. МСФЗ, які дозволено застосовувати добровільно.

МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» і МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства». Продаж чи розподіл активів між інвестором та його асоційованими підприємствами чи підприємствами спільної діяльності.

Дані поправки усувають протиріччя, яке давно існує щодо обліку операцій із спільним підприємством, шляхом введення нового розподільчого критерію (а саме, чи є об'єкт продажу бізнесом),

Поправки передбачають підхід, жорстко прив'язаний до визначення поняття «бізнес». Це визначення є ключовим фактором при вирішенні питання про те, в яких межах слід визнавати прибуток, що в свою чергу чинить тиск на судження, яке застосовується при вирішенні даного питання.

Дані поправки також вводять новий незвичний порядок обліку, який не передбачає ні фактичної вартості, ні повноцінного збільшення певних часток участі, які залишилися в переданих активах, які не становлять собою бізнес.

Дата застосування ще не затверджена. Рада з МСФЗ прийняла рішення відкласти офіційну дату вступу в силу даних поправок на невизначений термін. Дострокове застосування буде по - як і раніше дозволено.

Керівництво не очікує, що застосування вищеназваних поправок вплине на фінансову звітність кредитної спілки.

Примітка 6. Розкриття статей фінансової звітності

Система МСФЗ строго не регламентує формат представлення звіту про фінансовий стан. У звіті про фінансовий стан суб'єкт господарювання подає поточні та непоточні активи і поточні та непоточні зобов'язання як окремі класифікації, за винятком тих випадків, коли подання в порядку зміни ліквідності дає інформацію, яка є надійною і найбільш доречною.

Для кредитних спілок, які є фінансовими установами подання активів та зобов'язань у порядку зростання чи зменшення ліквідності надає інформацію, що є обґрунтованою і більш доречною, ніж подання на основі поточні/непоточні, оскільки суб'єкт господарювання не постачає товари або послуги в межах операційного циклу, який можна чітко визначити.

Форми української фінансової звітності не дають можливості кредитним спілкам відобразити в ній інформацію про специфічні особливості їх діяльності. Тому кредитна спілка подає таку інформацію в цих примітках при описі статей звіту про фінансовий стан (Балансу).

Статті звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за МСФЗ не обов'язково класифікуються за ознакою операційності/неопераційності.

Кредитна спілка в цих примітках при розкритті інформації бере до уваги такі чинники, як суттєвість і характер, а також функцію статей доходу та витрат, з метою надання інформації, яка стосується її діяльності як фінансової установи (див. примітка 17).

Між тим типові форми Звіту про сукупний дохід та Звіту про рух грошових коштів, затверджені Мінфіном України для представлення фінансової звітності, заповнюються кредитною спілкою відповідно до такої класифікації звичайної діяльності спілки:

Операційна діяльності - діяльність з надання фінансових кредитів членам кредитної спілки та діяльність по залученню внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, а

також операції, що забезпечують або виникають в наслідок проведення діяльності з надання фінансових послуг членам кредитної спілки.

Фінансова діяльність - діяльність, що призводить до зміни розміру власного та позикового капіталу кредитної спілки за рахунок залучення коштів від інших осіб, крім членів кредитної спілки. А також отримання та повернення зворотних внесків членів спілки крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки.

Інвестиційна (інша) діяльність - діяльність з придбання та реалізації (ліквідації) необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів, у тому числі надання кредитів іншим кредитним спілкам.

Примітка 7. Грошові кошти та їх еквіваленти

Грошові кошти та їх еквіваленти, відображені в рядку 1165 Балансу, включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Грошові кошти у касі	654	803
Грошові кошти на банківських рахунках	616	632
Грошові еквіваленти, у т.ч.:	-	-
<i>Строкові депозити розміщені в банках зі строком погашення до 30 днів</i>	-	-
Всього грошові кошти та їх еквіваленти	1 270	1 435

Грошові кошти та їх еквіваленти включають готівкові кошти та кошти на банківських рахунках кредитної спілки. Суми, що стосуються коштів, використання яких обмежено, виключаються з грошових коштів та їх еквівалентів.

В 2017 році до складу руху коштів від фінансової діяльності включені надходження та видатки пов'язані із залученням та погашенням кредитів, процентів за кредитними договорами з Українською об'єднаною кредитною спілкою (далі – УОКС), а також надходження та повернення фінансових зобов'язань, представленими зворотніми внесками членів кредитної спілки в пайовий та інший додатковий капітал (заборгованість за розрахунками з учасниками), які повертаються члену в порядку, передбаченому статутом кредитної спілки (див. примітку 4.12), зокрема:

Фінансові зобов'язання:	на 31.12.2017 р.	Надходження	Видатки	на 31.12.2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>				
УОКС	500	500	(625)	625
По процентах	1	-	(9)	7
По зворотніх внесках	89	2	(14)	433
Разом	590	502	(648)	1 065

Примітка 8. Депозити в інших фінансових установах

Фінансові інвестиції, балансова вартість яких відображена в рядках 1140 та 1160 Балансу, включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Грошові кошти на депозитних рахунках у банках, що розміщені на термін більше, ніж 30 днів, в т.ч.	503	505
<i>Розрахунки за нарахованими процентами за вкладками на депозитних рахунках в банках</i>	3	5
Внески (вклади) на депозитні рахунки в об'єднаній кредитній спілці в т.ч.:	50	50
<i>Розрахунки за нарахованими процентами за вкладками на депозитах в об'єднаній кредитній спілці</i>	-	-
Всього коштів в (заборгованості) інших фінансових установах	553	555

За станом на 31 грудня 2017 року та на 31 грудня 2016 року всі кошти на депозитах є непростроченими, не знеціненими і не забезпечуються заставою. Усі депозити розміщені на строк до 1 року. Вплив визначення амортизованої собівартості із застосуванням методу ефективної процентної ставки є несуттєвим і тому не відображений в цій фінансовій

звітності.

Примітка 9. Кредити, надані іншим кредитним спілкам

Фінансові інвестиції, балансова вартість яких відображена в рядках 1140 та 1160 Балансу, включають також:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Кредити, надані іншим кредитним спілкам на строк:	950	-
від 3 до 12 місяців	-	-
Розрахунки по нарахованих відсотках за кредитами іншим кредитним спілкам	6	-
Мінус: резерв під знецінення заборгованості	-	-
Всього коштів в кредитах наданих кредитним спілкам	956	-

За станом на 31 грудня 2017 всі надані кредити є непростроченими, не знеціненими і не забезпечуються заставою. Вплив визначення амортизованої собівартості із застосуванням методу ефективної процентної ставки є несуттєвим і тому не відображений в цій фінансовій звітності.

Примітка 10. Кредити, надані членам кредитної спілки

Кредити, надані членам кредитної спілки, балансова вартість яких відображена в рядках 1140 1155 Балансу включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Кредити, надані членам кредитної спілки з терміном погашення:	19 807	19 010
до 3 місяців	-	-
від 3 до 12 місяців	4 229	6 151
понад 12 місяців	15 578	2 859
Розрахунки за нарахованим доходами	339	304
Мінус: резерв під знецінення кредитів, в т.ч. резерв на % по кредитах	(427) (20)	(515) (25)
Всього кредити, надані членам кредитної спілки	19 719	18 799
Кількість членів кредитної спілки, які мають заборгованість за кредитами	1 456	1 761

Упродовж представлених періодів в сумі резерву під знецінення кредитів, наданих членам кредитної спілки відбулися такі зміни:

	непростро- чені	прострочені від 31 до 90 днів	прострочені від 91 до 180 днів	прострочені від 181 до 365 днів	прострочені понад 12 місяців	безна- дійні	Всього
<i>(в тисячах гривень)</i>							
Резерв на 01.01.2016	-	(63)	(34)	(17)	(622)	-	(736)
Збільшення резерву	-	(64)	-	(28)	-	-	(92)
Зменшення резерву	-	-	32	-	281	-	313
Списання заборгованості	-	-	-	-	-	-	-
Резерв на 31.12.2016	-	(127)	(2)	(45)	(341)	-	(515)
Збільшення резерву	-	-	(61)	-	-	-	(61)
Зменшення резерву	-	103	-	31	15	-	149
Списання заборгованості	-	-	-	-	-	-	-

Резерв на 31.12.2017	-	(24)	(63)	(14)	(326)	-	(427)
-----------------------------	---	------	------	------	-------	---	-------

Як зазначено в примітці 4.2 для визначення кредитного ризику кредитна спілка для складання фінансової звітності застосовує класифікацію позичальників по групах ризиків, яка базується на оцінці їх платоспроможності та періоду прострочення виконання позичальником своїх зобов'язань. В основу класифікації за групами ризику покладені такі принципи:

1 група ризику- кредит без будь-яких очевидних ризиків.

2 група ризику- кредит з підвищеним ризиком.

3 група ризику- кредит з високим ступенем ризику неповернення або вже неповернений.

Резерв під знецінення формується для кожної групи ризиків з врахуванням оціночної вартості забезпечення.

На 31 грудня 2017 року балансова вартість кредитів, наданих членам кредитної спілки за кредитною якістю класифікуються таким чином:

	1 група ризик	2 група ризик	3 група ризик	Всього
<i>(в тисячах гривень)</i>				
Знецінені на індивідуальній основі, в т.ч.				
непрострочені	-	-	-	-
прострочені від 31 до 90 днів	11	18	-	29
прострочені від 91 до 180 днів	-	-	63	63
прострочені від 181 до 365 днів	-	-	14	14
прострочені понад 12 місяців	-	-	326	326
безнадійні	-	-	-	-
Знецінені на портфельній основі				
Незнецінені	19 714	-	-	19 714
Усього кредитів до знецінення	19 725	18	403	20 146
Резерв під знецінення кредитів	(6)	(18)	(403)	(427)
Всього кредити, надані членам кредитної спілки	19 719	-	-	19 719
<i>Оцінка заставного забезпечення</i>				
	-	-	-	-

На 31 грудня 2016 року балансова вартість кредитів, наданих членам кредитної спілки за кредитною якістю класифікуються таким чином:

	1 група ризик	2 група ризик	3 група ризик	Всього
<i>(в тисячах гривень)</i>				
Знецінені на індивідуальній основі, в т.ч.				
непрострочені	-	-	-	-
прострочені від 31 до 90 днів	10	117	-	127
прострочені від 91 до 180 днів	-	-	2	2
прострочені від 181 до 365 днів	-	-	45	45
прострочені понад 12 місяців	-	-	341	341
безнадійні	-	-	-	-
Знецінені на портфельній основі				
Незнецінені	18 799	-	-	18 799
Усього кредитів до знецінення	10	117	388	19 314
Резерв під знецінення кредитів	(10)	(117)	(388)	(515)
Всього кредити, надані членам кредитної спілки	18 799	-	-	18 799
<i>Оцінка заставного забезпечення</i>				
	-	-	-	-

Примітка 11. Нефінансові активи

Інша дебіторська заборгованість, балансова вартість якої відображена в рядку 1155 Балансу включає:

	31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Розрахунки з фондами соціального страхування та інша дебіторська заборгованість	1	5

Інша дебіторська заборгованість, це інші нефінансові активи. Ці суми визнаються за первісно отриманими (сплаченими) сумами.

Інші нефінансові активи, відображені в рядках 1010, 1130, 1135, 1170 Балансу, включають:

	31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Інші нефінансові активи:		
Запаси, в т.ч.:	40	33
<i>Застане майно, яке призначено для продажу</i>	-	-
Розрахунки за виданими авансами	50	22
Передплачені витрати	5	5
Всього інші нефінансові активи	95	60

Як зазначено в Примітці 4.6 заставне майно оцінюється за найменшою із двох вартостей: собівартістю (балансовою вартістю «проблемного» кредиту) або чистою вартістю реалізації, на дату обміну. У цій фінансовій звітності зазначені активи відображені за балансовою вартістю.

Ні аванси одержані, ні аванси видані, ні переплачені податки, збори та обов'язкові платежі не є фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями. Ці суми визнаються за первісно отриманими (сплаченими) сумами.

Примітка 12. Інші фінансові інвестиції, що обліковуються за справедливою вартістю

Це пайові внески в капітал об'єднаної кредитної спілки, вартість яких відображена в рядку 1035 Балансу, і як зазначено в Примітці 4.2 собівартість є найкращою оцінкою справедливої вартості цих активів.

Примітка 13. Основні засоби та Нематеріальні активи

Вартість основних засобів та нематеріальних активів, відображених в рядках 1000-1002, 1005, 1010-1012 Балансу, включає:

	Будівлі (офісні приміщен- ня)	Офісне комп'ютер- не обладнан- ня	Авто- мобілі	Інше офісне обладнання, меблі, інвентар і інші	Немате- ріальні активи	Незавер- шені капітальні інвестиції	Всього
<i>(в тисячах гривень)</i>							
Вартість на 01 січня 2016 р.							
Первісна вартість	5 332	489	159	800	16	-	6 796
Накопичений знос (амортизація)	(736)	(407)	(28)	(655)	(15)	-	(1 841)
Балансова вартість	4 596	82	131	145	1	-	4 955
Надходження	-	76	-	44	-	-	120
Вибуття	-	(24)	-	(1)	-	-	(25)
Нарахована амортизація (знос)	(210)	(32)	(12)	(99)	-	-	(353)
Вибуття амортизація (знос)	-	20	-	1	-	-	21
Вартість на 31 грудня 2016 р.							
Первісна вартість	5 332	541	159	843	16	-	6 891
Накопичений знос (амортизація)	(946)	(419)	(40)	(753)	(15)	-	(2 173)
Балансова вартість	4 386	122	119	90	1	-	4 718
Надходження	-	249	-	99	-	60	407
Вибуття	-	(56)	-	(19)	-	-	(75)
Нарахована амортизація (знос)	(209)	(49)	(12)	(49)	-	-	(319)
Вибуття амортизація	-	55	-	19	-	-	74

(знос)

Вартість на 31 грудня 2017 р.							
Первісна вартість	5 332	734	159	923	16	60	7 224
Накопичений знос (амортизація)	(1 155)	(413)	(52)	(783)	(15)	-	(2 148)
Балансова вартість	4 177	321	107	140	1	60	4 806

Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів, які ще використовуються, становить на 31.12.2017 р. 1 012 тис. грн.

Нематеріальні активи складаються з вартості програмного забезпечення та ліцензій на придбані програмні продукти, а також ліцензій на здійснення діяльності. Вартість нематеріальних активів, по яким нарахована 100% амортизація, складає 13 тис. грн. станом на 31.12.2017 р.

В рядку 1200 Балансу «Необоротні активи, утримувані для продажу» станом на 31.12.2016 р. відображено за залишковою вартістю об'єкт основних засобів призначений для продажу в продовж одного року.

Примітка 14. Фінансові зобов'язання

1. **Кредити, отримані від об'єднаної кредитної спілки**, балансова вартість яких відображена в рядку 1690 Балансу, включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Кредити, отримані від об'єднаної кредитної спілки, в т.ч.		
залучені на строк (до 12 міс.)	500	625
розрахунки за нарахованими процентами за користування залученими коштами	1	7
Всього зобов'язання	501	632

Не виконані зобов'язання у кредитної спілки відсутні.

2. **Залучені кошти членів кредитної спілки**, балансова вартість яких відображена в рядках 1515, 1610, 1690 Балансу, включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Вклади членів кредитної спілки на депозитний рахунок, в т.ч.	18 474	16 948
до запитання	-	5
залучені на строк (до 3 міс.)	1 239	3 982
залучені на строк (від 3 до 12 міс.)	2 762	1 344
залучені на строк (> 12 міс.)	872	1 175
залучені на строк (> 12 міс.) зі строком погашення в поточному році	13 601	10 442
Розрахунки за нарахованими процентами за користування залученими коштами	530	762
Всього зобов'язання	19 004	17 710
Кількість членів кредитної спілки, які мають внески (вклади) на депозитних рахунках	370	385

Не виконані зобов'язання у кредитної спілки відсутні

3. **Інші фінансові зобов'язання**, балансова вартість яких відображена в рядках 1640, 1690, 1615 Балансу, включають відповідно:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Інші фінансові зобов'язання:		
Зворотні внески членів кредитної спілки в пайовий та інший додатковий капітал	89	433

Розрахунки з вибувшими членами	367	43
Інші розрахунки з членами	11	19
Розрахунки з постачальниками товарів (робіт, послуг)	2	3
Всього зобов'язання	460	498

Примітка 15. Інші нефінансові зобов'язання

Інші нефінансові зобов'язання, балансова вартість яких відображена в рядках 1525, 1620, 1625-1630, 1660 Балансу, включають:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Інші нефінансові зобов'язання:		
Цільове фінансування (компенсації втрат членів кредитної спілки за програмою енергозбереження)	33	37
Зобов'язання за розрахунками з бюджетом у тому числі з податку на прибуток	59	50
	8	-
Нараховані витрати на виплати працівникам	-	1
Нараховані забезпечення на виплату відпусток	119	101
Всього зобов'язання	211	189

Примітка 16. Капітал кредитної спілки

Власний капітал кредитної спілки, відображений в рядках 1415, 1420 Балансу, складається з таких компонентів:

	на 31 грудня 2017 р.	на 31 грудня 2016 р.
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Резервний капітал, у т.ч.:	6 165	5 372
резервний капітал, сформований за рахунок вступних внесків	300	289
резервний капітал, сформований за рахунок доходу	3 599	3 100
резервний капітал, сформований за рахунок інших джерел	2 266	1 983
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1 180	1 306
Всього капітал	7 345	6 678

Рух складових капіталу відображений у Звіті про власний капіталу.

Кредитна спілка формує резервний капітал відповідно до положення про фінансове управління. Джерела формування резервного капіталу передбачені статутом та положенням про фінансове управління кредитної спілки. Порядок розподілу прибутку зазначено в примітці 4.12.

Примітка 17. Доходи та витрати кредитної спілки

1. **Процентні доходи кредитної спілки**, відображені в складі операційних та фінансових доходів в Звіті про сукупний дохід в рядках 2120 та 2220 відповідно, включають:

	2017 рік	2016 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Процентні доходи		
Проценти за кредитами, наданими членам кредитної спілки	7 753	7 319
Доходи від відсотків за залишками грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках в банках	8	2
Проценти за кредитами, наданими іншим кредитним спілкам	94	-
Доходи від коштів, розміщених на депозитних рахунках у банках	254	180
Доходи від коштів, розміщених на депозитних рахунках в об'єднаній кредитній спілці	10	16
Всього процентні доходи	8 119	7 517

2. **Процентні витрати кредитної спілки**, відображені в складі операційних та фінансових витрат в Звіті про сукупний дохід в рядках 2180 та 2250 відповідно, включають:

	2017 рік	2016 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Процентні витрати		
Нараховані проценти за внесками (вкладами) на депозитні рахунки членів кредитної спілки	3 318	3 292
Нараховані проценти за кредитами, отриманими від об'єднаної	4	55

кредитної спілки

Всього процентні витрати 3 322 3 347

3. **Інші доходи кредитної спілки**, відображені в складі операційних та інших доходів в Звіті про сукупний дохід в рядках 2120 та 2240 відповідно, включають:

Інші доходи	2017 рік	2016 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Доходи від відшкодування судових витрат	6	3
Дохід від зменшення резерву під знецінення кредитів	89	220
Дохід від повернення списаних кредитів	-	-
Дохід від зменшення забезпечення на виплату відпусток	11	-
Всього інші доходи	<u>106</u>	<u>223</u>

4. **Інші витрати кредитної спілки**, відображені в складі операційних та інших витрат в Звіті про сукупний дохід в рядках 2130,2180 та 2270 відповідно, включають:

Інші витрати	2017 рік	2016 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Витрати на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів	2 755	2 163
Загальногосподарські (витрати), пов'язаних з управлінням та обслуговуванням кредитної спілки	1 483	1 490
Витрати на рекламу діяльності	244	111
Судові витрати	5	10
Витрати на благодійну діяльність	11	21
Витрати на сплату членських внесків до асоціацій	20	27
Інші витрати, пов'язані із ліквідацією основних засобів	5	-
Всього інші витрати	<u>4 523</u>	<u>3 822</u>

5. **Податок на прибуток**, відображений в складі витрат в Звіті про сукупний дохід в рядку 2300, включає:

Податок на прибуток	2017 рік	2016 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>		
Поточний податок на прибуток	(8)	-
Відстрочений податок на прибуток	-	-
Доходи (витрати) з податку на прибуток	<u>(8)</u>	<u>-</u>

Як зазначено в примітці 4.8 кредитні спілки з 01.07.2017 р. є платниками податку на прибуток. Кредитна спілка, нараховує та сплачує податок на прибуток як новостворений платник на підставі податкової декларації за річний звітний період, який розпочинається з 01.07.2017 і закінчується 31.12.2017 р

Згідно з Податковим кодексом, нормативна ставка податку на прибуток в 2017 і 2016 роках становить 18%.

Суми відстрочених податків оцінюються з використанням ставок податку, що будуть застосовуватися, коли очікується, що тимчасова різниця буде реалізована.

У зв'язку зі зміною з 01.01.2015 р. податкового законодавства платники податку з доходом за попередній звітний рік не більше 20 млн грн. можуть визначати податок на прибуток на підставі фінансової звітності за МСФЗ без будь яких коригувань на податкові різниці, і тому тимчасові податкові різниці в такому випадку не виникають.

Узгодження сум витрат зі сплати податку на прибуток, розрахованих із застосуванням законодавчо встановлених ставок, та фактично нарахованих сум є таким:

	2017 рік
<i>(в тисячах гривень)</i>	
Прибуток до оподаткування (за результатами 2-го півріччя 2017 року)	44
Нормативна ставка податку	18%
Обчислена сума податку при застосуванні нормативної ставки	8
Податкові різниці	-
Доходи (витрати) з податку на прибуток	<u>(8)</u>

Примітка 18. Управління ризиками

Метою управління ризиками кредитної спілки є:

- забезпечення утримання ризиків кредитної спілки на безпечному рівні на постійній основі;
- сприяння ефективному управлінню активами і пасивами кредитної спілки, зокрема запобігання неадекватному використанню коштів;

- забезпечення дотримання необхідного рівня ліквідності активів кредитної спілки;
- дотримання під час управління активами і пасивами кредитної спілки обмежень, визначених законодавством України, а також принципів, внутрішніх правил, процедур та лімітів, визначених нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг;
- вчасне надання керівництву кредитної спілки належної інформації (звітів) про стан управління ризиками активів та пасивів кредитної спілки.

Відповідно до внутрішніх положень кредитна спілка ідентифікує ризик ліквідності, ринковий ризик та кредитний ризик, як основні можливі ризики діяльності кредитної спілки

Ризик ліквідності стосується наявності достатніх коштів для повернення внесків і погашення інших фінансових зобов'язань, пов'язаних із фінансовими інструментами, при настанні терміну їхнього погашення.

Виникає через неспроможність кредитної спілки запобігти зменшенню обсягів зобов'язань або фінансувати збільшення кредитного портфеля. Визначається обсягом неотриманих доходів у разі вимушеного продажу активів за поточною вартістю для покриття розриву ліквідності або розміром надлишкових витрат, які понесені у разі вимушеного залучення пасивів для вирішення проблем, пов'язаних з нестачею ліквідних активів.

Для управління ризиком ліквідності кредитна спілка використовує наступні методи:

- контроль за фінансовими нормативами щодо ліквідності відповідно до вимог Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг;
- обмеження щодо залучення короткострокових фінансових зобов'язань або обмеження щодо довгострокового кредитування;
- впровадження збалансованої процентної політики, яка зорієнтована на довгострокове залучення та короткострокове кредитування;
- складання прогнозів руху грошових коштів, яке включає заплановані видачі та повернення кредитів.

Ринковий ризик — ризик того, що справедлива вартість або майбутні грошові потоки від фінансового інструмента коливатимуться внаслідок змін ринкових цін. Ринковий ризик охоплює три типи ризику: валютний ризик, відсотковий ризик та інший ціновий ризик.

Враховуючи те, що процентні ставки за кредитами та внесками не залежать від коливань відсоткових ставок або валютних курсів, кредитна спілка вважає ринковий ризик несуттєвим. Кредитна спілка нараховує відсотки за фіксованими процентними ставками відповідно до процентної політики, встановленої спостережною радою.

Кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати зобов'язання і це буде причиною виникнення фінансового збитку іншої сторони. Кредитний ризик виникає в результаті кредитних операцій кредитної спілки з членами, внаслідок яких виникають фінансові активи.

Управління кредитним ризиком здійснюється шляхом прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення мети одержання максимально можливих доходів при мінімальному ризику збитків на основі проведення кількісного і якісного аналізу кредитного портфеля кредитної спілки. Критерії оцінки фінансового стану позичальника встановлюються Положенням кредитної спілки про фінансові послуги та окремими рішеннями спостережної ради.

Цілями управління кредитним ризиком є:

- участь у затвердженні та нагляд за всіма кредитними зобов'язаннями позичальників відповідно до внутрішніх процедур.
- забезпечення збалансованої структури загального кредитного портфеля;
- забезпечення належного формування резервів у відповідності з прийнятими ризиками.

Кредитний ризик мінімізується за рахунок формування резервів, лімітування кредитних операцій, формування ефективної процентної політики, постійного кількісного та якісного аналізу кредитного портфеля, диверсифікації кредитного портфеля, підтримки на достатньому рівні власного капіталу.

Методами управління кредитним ризиком є:

- вивчення та оцінка кредитоспроможності позичальника;
- забезпечення кредитів;
- спостереження за дебіторською заборгованістю (моніторинг);
- диверсифікація та/або концентрація кредитного портфеля;

– створення резервів.

Примітка 19. Умовні активи та умовні зобов'язання

Кредитна спілка не ідентифікує умовних зобов'язань та умовних активів у розумінні МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи».

Примітка 20. Операції з пов'язаними сторонами

Кредитна спілка під час своєї діяльності може здійснювати операції з пов'язаними сторонами.

До пов'язаних сторін кредитна спілка, я зазначено в примітці 4.14 відносяться всі члени органів управління та працівників спілки.

Розкриття інформації щодо фінансових послуг та інших операцій які здійснювались з пов'язаними сторонами:

Вид операції	Залишки заборгованості на 31.12.2017 р.	Надання (залучення) в 2017р.	Залишки заборгованості на 31.12.2016 р.	Надання (залучення) в 2016 р.	Залишки заборгованості на 31.12.2015 р.
<i>(у тисячах гривень)</i>					
Надання кредитів, у т.ч. з терміном погашення:	1 252	4 053	1 689	791	674
<i>до 3 місяців</i>	-	-	-	2	-
<i>від 3 до 12 місяців</i>	7	122	13	11	37
<i>понад 12 місяців</i>	1 245	3931	1676	778	637
Нараховані відсотки по кредитах	6	390	8	-	-
Залучення депозитів, у т.ч.:	1 941	4 491	1 242	2 406	561
<i>до запитання залучені на строк (до 3 міс.)</i>	-	130	-	848	-
<i>залучені на строк (від 3 до 12 міс.)</i>	48	293	211	519	13
<i>залучені на строк (> 12 міс.)</i>	27	83	6	33	153
<i>залучені на строк (> 12 міс.)</i>	1 866	3 985	1 025	1 006	395
Нараховані відсотки по депозитах	41	291	61	-	-

Операції з пов'язаними сторонами здійснювались кредитною спілкою на загальних підставах.

Примітка 21. Події що відбулись після звітної дати

Кредитна спілка оцінила події, що мали місце після дати балансу до 02 лютого 2018 року, дати, на яку ця фінансова звітність була підготовлена до випуску з врахуванням її податкового статусу як неприбуткової організації.

Однак, 01 лютого 2018 року Апеляційний суд поновив строки Головному управлінню ДФС у Львівській області на оскарження рішення суду про про визнання нечинним рішення про позбавлення Кредитної спілки "Бойківщина" статусу неприбутковості.

У зв'язку з тим, що засідання Апеляційного суду призначено на 15 березня 2018 року, керівництво кредитної спілки вирішило визнати податок на прибуток за результатами 2017 року (див.примітку 17.5) та затвердити змінену фінансову звітність рішенням голови правління кредитної спілки 08.02.2018 р.

Голова правління

Качкинович Л.С.

Головний бухгалтер

Гарасим Р.Є.